

Stilirizirana figura u drvu

Barišić, Josip

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:213858>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

JOSIP BARIŠIĆ

STILIZIRANA FIGURA U DRVU

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Margareta Lekić, umj. sur.

Osijek, 2018.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Teorijska analiza.....	2
2.1. Figura u likovnoj umjetnosti.....	2
2.2. Stilizacija i simbol.....	4
2.3. Alegorija.....	6
2.4. Figura i figurativna umjetnost.....	7
3. Analiza izvedene skulpture.....	9
4. Tehničko tehnološki proces.....	10
5. Zaključak.....	11
6. Sažetak.....	12
7. Literatura.....	13
8. Popis priloga.....	14
9. Prilozi.....	15

1. UVOD

U ovom diplomskom radu opisana je tema naslova rada Stilizirana figura u drvu koja je prikazana kroz element vatre obrađene u panju drveta javor. Stilizirana figura se nalazi s jedne strane skulpture i kroz sredinu se povezuje s elementima vatre sa suprotne strane skulpture. Figura je prikazana kao zaustavljeni trenutak, a ujedno i konstantna dinamičnost koja se događa između lika i vatre. Fotografirana je vatra u realnom vremenu odnosno dok gori te fasciniran tim trenutkom doživljaj koji je uhvaćen na fotografiji, oživljen je u praktičnom radu kao skulptura lika u vatri. Odnos vatre i drveta kao takav je jedinstven, označava intimnu poput povezanosti umjetnika i drveta. Kada jednom krene u oduzimanje forme, umjetnik je poput vatre no on zna kad se mora zaustaviti, gdje je granica, dok se vatra ne zaustavlja do potpunog izgaranja. Vatra je oslobađanje toplinske i svjetlosne energije koja se pojavljuje u obliku plamena i uvijek je dinamična. Kretanje vatre ovisi o strujanju zraka i gorivosti površine kao što umjetnik ovisi o svojoj inspiraciji. Dinamika plamena u skulpturi dobivena je spiralnim procjepima koji povezuju vatru i lik u cjelinu sa zaglađivanjem forme na određenim plohama. Praktični rad povezan je sa reprezentativnim primjerima iz povijesti umjetnosti.

2. TEORIJSKA ANALIZA

2.1. Figura u likovnoj umjetnosti

S obzirom na izvedbu praktičnog rada pažnja je obraćena na figure u prapovijesti, antici i 21. stoljeću. Prapovijest jer se koristi alegorijski prikaz, u ovom slučaju vatra, antiku jer se koristi omjer 1:7. te 20. i 21. stoljeće autor živi u suvremenom dobu. Figura (lik, oblik) kroz povijest se najčešće javlja kao prikaz ljudskog lika, rjeđe životinje ili nekog fantastičnog bića na slici ili skulpturi prikazujući cijeli lik, polufiguru, poprsje ili samo glavu. Javlja se od paleolitika, ponekad kao simbol, alegorija ili personifikacija. Stilizirana figura pojavljuje se od prapovijesti pa sve do danas u raznim oblicima. U paleolitiku, starijem kamenom dobu, ljudi su već tada imali potrebu za izražavanjem, tj. za obilježavanjem svog postojanja otiskivanjem dlana na zid koji je bio obojan krvlju životinja ili bojom a to je značilo da je od samog početka svog postojanja čovjek počeo ostavljati trag. Do antike čovjek teži k prikazivanju figura koje su stilizirane, pojednostavljene forme te nemaju realne mjere ljudskog tijela dok nakon antike ljudski lik postaje mjerilo svega, te se koristi u arhitekturi, tj. izgradnji hramova. U kiparstvu antike javlja se po prvi put organičko kiparstvo, arhaisko kiparstvo (za kojega su specifične osobine kao što su ukočeni frontalni likovi, skromnost, suzdržanost, plošnost, stilizacija i omjer tijela 1:5) i klasično kiparstvo za koje je karakteristično skladno i oblikovano tijelo, pokret, ideal ljepote, punoća i zrelost te omjer 1:6 -1:7 i draperija koja prati oblik tijela. Specifičnosti helenističkog kiparstva su gubljenje mjere i naglašavanje pokreta, uznemirenost, borba svijetla i sjene. U 20. i 21. stoljeću umjetnik sam određuje značenje skulpture, odnosno figure. Na primjer Venera iz Willendorfa (slika A) je simbol plodnosti, ženstvenosti i općenito života a u današnje vrijeme ta ista Venera može značiti bilo što, odnosno ono što umjetnik sam odredi. Pojavom apstraktnog stila događa se da umjetnik odbacuje klasičan prikaz figure na način da odvaja i ispušta nebitna svojstva svake realnosti, figurativnost prirodnih objekata i prepoznatljivost realnog. Figura, tj. prikaz se svodi na likovnu bit. (Vodič kroz povijest umjetnosti, 2003.) Povjesničar umjetnosti Miško Šuvaković u Pojmovniku suvremene umjetnosti apstraktnu figuraciju definira: „Apstraktna figuracija je smjer lirske apstrakcije, enformela i apstraktnog ekspresionizma utemeljen na ekspresivnom, modificiranom i reduciranom prikazivanju ljudske figure. Naslikana figura je slobodna forma ili deformacija

ikoničkog znaka figure asocijativno prepoznatljive kao ljudska figura. Apstraktna figuracija je strategija asocijativne apstrakcije.“ (Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005:57) Šuvaković o apstraktnoj figuraciji piše kroz prizmu slikarstva no smatra se da se definicija može primjeniti i na kiparstvo. U izvedenoj skulpturi figurativnost se naznačuje stiliziranim oblicima po uzoru na skulpturu pod nazivom Mademoiselle Pogany Constantina Brancusia iz 1913. godine (slika B). Brancusi je načinio poprsje mlade žene pri čemu je plohu očistio i cijeli portret stilizirao, odnosno portret je gotovo pa samo naznačen. Figuralni dio izvedene skulpture koja je u vertikalnom položaju također je stiliziran i čistih ploha.

„U drugoj polovici 20. stoljeća pojavom konceptualne umjetnosti umjetnikova težnja je pomicanje interesa sa materijalnog na zamisli, ideju i koncepte koji prethode djelu. Konceptualna umjetnost (prema engl. conceptual < srednjovj. lat. conceptualis, od conceptus: zamisao, pojam), smjer je u suvremenoj likovnoj umjetnosti koji se razvio početkom 1960-ih i trajao do kraja 1970-ih. Konceptualni autori težili su ispitivanju naravi umjetničkoga rada; polazeći od shvaćanja da se rezultati postižu osobnim, jednostavnim stajalištem koje teži demistifikaciji umjetnosti, te kao što je već spomenuto, pomiču zanimanje s materijaliziranoga umjetničkog predmeta (slikarstva i kiparstva) na zamisli i sadržaje koji djelu prethode ili su njegov sastavni dio.“ (Enciklopedijsko on-line izdanje Hrvatske enciklopedije Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, preuzeto 20.10.)

2.2. Stilizacija i simbol

U ovom slučaju stilizacija je pojednostavljivanje elemenata figure, svođenje detalja na minimum, a krajnji oblik stilizacije nekog predmeta je znak. „Simbol (...) u najširem smislu, sinoniman je pojmu znaka, a pritom se najčešće drži da su svi simboli znakovi, ali da svi znakovi nisu simboli. Zato je moguće definirati pojam simbola u suprotnosti s pojmom znaka, odn. signala. U tom se smislu simbol smatra posebnom vrstom znaka čija je veza s označenim predmetom motivirana sličnošću, dakle nije arbitrarna kao u običnom znaku. Simbol crpi svoje značenje iz suprotnosti svijeta pa je zato, za razliku od znaka, koji denotira nešto određeno, višeznačan (zmija, primjerice, može simbolizirati i život i smrt). Za razliku od takva romantičarskoga tumačenja, u antičkoj i srednjovjekovnoj retorici i poetici simbol se određivao kao trop temeljen na ustaljenim, pretežno mitološkim predodžbama (npr. vaga za pravdu, križ za kršćanstvo). Romantičari određuju simbol – nasuprot alegoriji – kao ikonički znak kojemu je značenje neodredivo i neiscrpno. Na toj razlici konvencionalnoga, puko komunikacijskoga znaka i individualnoga, višeznačnoga simbola zasniva se književna praksa modernizma, poglavito simbolizma i nadrealizma. Bilježi se porast teorijskoga zanimanja za simbole jer se drži da je cjelokupna kultura prožeta formama simboličke ljudske djelatnosti.“ (Enciklopedijsko on-line izdanje Hrvatske enciklopedije Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, preuzeto 20.10.)

U praktičnom radu koristi se vatra jer vatra je:“ (...) bila jedan od ključnih elemenata u evoluciji modernoga čovjeka; jedna je od adaptivnih prednosti (poput izradbe i uporabe oruđa te govora) koje su ljudima omogućile preživljavanje u različitim životnim uvjetima. Pružala je toplinu, zaštitu od divljih životinja, omogućila promjenu prehrambenih navika (kuhanje hrane), uspješniji lov i dr. Prema arheološkim nalazima, pretpostavlja se da je vatra ljudima (*Homo erectus*) bila poznata prije približno 300 000 godina. U početku su se ljudi služili vatrom koja je nastala prirodno (udarom groma, iz vulkana, spontanom trenjem ili šumskim požarom), a poslije su ju pravili i sami, vjerojatno trljanjem suharka o suhara ili izbijanjem iskre s pomoću kremenja i kresiva. (...) O iznimnoj važnosti vatre u kulturnom razvoju čovjeka svjedoče mnogobrojne legende i mitovi o pronalasku vatre što dolaze u gotovo svim kulturama svijeta. (...) isto tako (udarcem o kamen) i u nordijskoj mitologiji; u helenskoj, Prometej buktnjom prenosi vatru sa Sunčevih kola na zemlju. Vrlo je čest motiv otmica ili krađa vatre od bogova

(...). Svaka vrsta vatre, unutar mitološkoga i religijskog sustava neke zajednice, ima svojega boga i ognjište, oltar (...). U svijetu magije vatra je pročišćavajući (purifikacijski) element, što se zadržalo i u kršćanskomu mitu. Održavanje i prenošenje vatre sačuvalo se, uza sve specifične modifikacije, od prastaroga kulta ognjišta do modernih Olimpijskih igara. (...). Simbol vatre zauzima jedno od najistaknutijih mjesta u ljudskoj simbolici, povezan s najvažnijim trenucima egzistencije (rođenjem, ljubavlju i smrću): ponovno rađanje iz pepela, žarka ljubav i plamen ljubavi, vatra propasti i slične figure govore o privlačnosti i užasu koje taj fenomen sadrži.“ (Enciklopedijsko on-line izdanje Hrvatske enciklopedije Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, preuzeto 21.10.)

2.3. Alegorija

U izvedenom praktičnom dijelu rada prikazuje se vatra kao simbol ponovnog rađanja te oživljavanje jednog trenutka, a simbol ljudske figure koristi se za prikazivanje tog življenja kojeg čini vatra. Iako se vatra koristi kao simbol praktični rad je i alegoričan radi toga što se fotografijom „zaustavlja“ prikaz vatre, odnosno trenutak, a skulpturom se iznova „oživljava“. Šuvaković za alegoriju kaže da je alegorija metaforičko ili nedoslovno značenje rečenice. Smatra da se u teoriji književnosti tekst naziva alegorijskim kada se njegova značenja kao cjeline razlikuju od doslovnih značenja pojedinih rečenica a u povijesti likovnih umjetnosti smatra da se alegorijom naziva prikazivanje apstraktnih pojmova, misli, ideja, religioznih poruka, vrijednosti i duhovnih stanja koja nemaju direktni i doslovni vizualni prikaz. Nadalje piše da se u formalno-likovnom smislu terminom alegorije određuje skulptura čija su primarna, doslovna i narativna značenja temelj kojim se nagovješćuje općenitije, pomaknuto ili simboličko značenje. (Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005.)

2.4. Figura i figurativna umjetnost

U ovom praktičnom radu zauzima se mišljenje da ljudska figura ima ulogu živog bića, što bi u prenesenom smislu značilo da figura predstavlja život, a vatra izvor istog.

„Figura je likovni prikaz ljudskog ili životinjskog tijela u slikarstvu i skulpturi. Pojam figure određuju četiri aspekta: (1) zamisao figure u slikarstvu i skulpturi analogna je stilskoj figuri (prijenosnom značenju) u književnoj teoriji i retorici, budući da stilizirano i posredno prikazuje ljudsko i životinjsko tijelo, tj. figura kao prikaz uvijek je metonimijski, metaforički, alegorijski ili personificirajući prikaz ljudskog ili životinjskog tijela; (2) stilizirano i posredno prikazivanje ljudskog tijela moguće je zato što su slika ili kip ikonički, aluzivni, indeksni ili simbolički znakovi za tijelo, a ne doslovna ili zrcalna prisutnost tijela na slici ili skulpturi; (3) figura kao znak ili struktura znakova prikazuje konkretno, idealno ili neko opće ljudsko ili životinjsko tijelo na temelju vizualne sličnosti (aluzivni, ikonički znak), prepoznatljivih nagovještaja, analogija ili asocijacija (indeksni znak) ili konvencionalnih pretpostavki, dogovora i navika (simbol); (4) aluzivni, ikonički, indeksni i simbolički znakovi prikazivanja figure nisu bilo koji znakovi nego vizualni i, još uže, likovni (slikarski, kiparski) znakovi prikazivanja.“ (Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005: 207)

Nadalje, Šuvaković za figurativnu umjetnost kaže: „Figurativna umjetnost, slikarstvo i skulptura utemeljeni su na likovnim kompozicijama čiji je osnovni element figura kao prikaz ili znak predmeta, ljudskog ili životinjskog tijela. Kao varijanta termina figurativna umjetnost koristi se termin predmetna umjetnost. U tipološkom smislu figurativna umjetnost je: (1) doslovno prikazivačka umjetnost ako je njezin cilj ostvariti likovnim sredstvima što veću vizualnu sličnost prikazivanog predmeta ili tijela s figurom. Narativno-figuralna umjetnost ako je njezin cilj da doslovnim ili nedoslovnim prikazivanjem prikaže konkretne ili izmišljene situacije i događaje; (3) simboličko-allegorijska umjetnost ako je njezin cilj da doslovnim ili nedoslovnim prikazivanjem konkretnih ili izmišljenih situacija i događaja ispriča, prikaže i nagovijesti velike mitološke, religiozne, etičke, ideološke ili privatne teme; (4) figuralno-ekspresivna ili izražajna umjetnost, ako je njezin cilj da prikazivanjem konkretnih ili izmišljenih situacija i događaja, odnosno konkretnih ili izmišljenih predmeta ili tijela, izrazi unutrašnja psihološka i duhovna stanja umjetnika. Figurativnu umjetnost obilježavaju četiri modela organizacije likovne kompozicije: prikazivanje, tematizacija, sadržaj i značenje. Za figurativnu umjetnost prikazivanje je postupak uspostavljanja značenjskog i vizualnog odnosa između kompozicije slike ili skulpture i realne ili izmišljene situacije i događaja, koje se ostvaruje vizualnom sličnošću umjetničkog djela i prikazivane situacije, odnosno uspostavljanjem

pravila prikazivanja (pravilo odnosa umjetničkog djela i svijeta ili djela i drugog umjetničkog djela, iskaza, teksta, znanstvenog modela). (Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005: 209)

3. ANALIZA IZVEDENE SKULPTURE

U ovom diplomskom radu opisana je tema naslova rada Stilizirana figura u drvu koja je prikazana kroz element vatre obrađen u panju drveta javor. Prošlogodišnji događaj bio je inspiracija za izvedeni praktični rad. Promatrajući vatru u okruženju kolega na kiparskoj radionici zatečen spomenutim trenutkom fotografirana je vatra koja je poslužila kao osnovna inspiracija za izradu praktičnog rada. Izgled vatre na fotografiji prikazuje neprestanu dinamičnost te je jedan trenutak pretočen u skulpturu. Osim toga, spiralnim urezima koji se protežu uz formu dočarana je spomenuti trenutak sa fotografije. Iz jednog očišta na izvedenoj skulpturi nadzire se oblik stiliziranog ljudskog lika koji se nalazi u središtu vatre a iz druge perspektive prepoznatljiva je forma vatre koja ostavlja dojam pretapanja ljudskog lika u vatru. Za izradu skulpture korišten je panj drveta javora gdje su se najvjerojatnije dva drveta spojila u jedno. Potaknut tom činjenicom spajanja dvaju formi razmišljam u smjeru da bi uopće nastala vatra potrebno je najmanje dva čimbenika u smislu da je potrebna visoka temperatura i kisik što je u konačnici primjenjeno u izvedenoj skulpturi (vatra i figura). Skulptura je izvedena u stojećem vertikalnom položaju. Boja skulpture koja je narančasto smeđa lagano se preljeva u svijetli oker što podsjeća na vatru (alegorija vatre). Skulpturom se želi promatrača potaknuti na razmišljanje o prolaznosti vremena koje polako prolazi. Ideja je prikazati spomenuto kroz alegorični prikaz vatre i lika koji nastaje u jednom trenutku a u drugom nestaje. Ovim radom isto tako potiče se razmišljanje pojedinca o osobnom trenutku koji ostavlja trag u životu individualca koji ga je nepovratno promijenio. Ustaljeno je mišljenje da svaki pojedinac ima različito razmišljanje o istoj stvari, kao na primjer vatri, no smatra se da vatra ipak većinu ljudi potiče na razmišljanje dubljeg značenja, upoznavanje sebe sa samim sobom. Vatra u raznim kulturama širom svijeta ima različito značenje no uglavnom njeno značenje je temeljito pročišćenje i rađanje iznova, što bi usporedio sa svojim diplomskim radom kao kraj jednog razdoblja odnosno mog školovanja i početak slijedećeg razdoblja mog života.

4. TEHNIČKO TEHNOLOŠKI PROCES

Prije same izrade skulpture napravio sam skicu na papiru koja mi je pomogla pri određivanju dimenzija skulpture, određivanju kontrasta ploha, tj. koja će ploha biti hrapava ili glatka te mi je pomogao odrediti gdje će se nalaziti velika ili mala udubljenja. Nakon što sam ogulio koru drveta nacrtao sam skicu na drvetu te nakon toga sam sa motornom pilom odstranio veće komade nepotrebnog drveta, a potom opet skicirao crtež na drvetu i iznova uklanjao manje dijelove pomoću dlijeta za drvo. U drugoj fazi sam sa kutnom brusilicom i pomoću raznih nastavaka poput roto rašpe, različitih nastavaka za brušenje i brusnog papira različitih granulacija dobivao kontraste u plohama na skulpturi. Nakon takve obrade ručno sam sa raznih rašpama za drvo oblikovao formu i koristio ih za dobivanje grube i glatke površine. Nakon završetka rada skulpturu sam zaštitio drvocidom i prelakirao bezbojnim lakom za drvo.

5. ZAKLJUČAK

Vatra je prva potaknula čovjeka na razmišljanje. Prije toga pračovjek je imao samo nagonske potrebe za preživljavanjem no nakon otkrića vatre prestaje nomadski život; ljudi se okupljaju oko vatre, ložišta koje im znači toplinu, obitelj, razgovor, tj. društveni život. Za mene osobno gledati u vatru znači postići unutarnji mir. Vatra me potiče na dublje razmišljanje o sebi i o životu općenito. Svojim radom, prikazom stilizirane figure, lika koji stoji u vatri, pokušao sam postići da promatrač doživi istu interpretaciju mojih osjećaja dok gledam u vatru. Dakle, svojim radom želim promatraču prenijeti vlastite zamisli i potaknuti ga da vidi stvari koje i ja vidim; s jedne strane prolaznost trenutka i života zabilježenu fotografijom, a s druge strane dinamičnost lika u vatri. Smatram da sam uspio postići željeni efekt te da sam sa svojim diplomskim radom ostvario to da je moguće da promatrači dožive isto ili slično razmišljanje o vatri. Fotografijom vatre sam uspio zaustaviti taj trenutak, a skulpturom oživjeti.

6. SAŽETAK

U ovom diplomskom radu opisana je tema naslova rada Stilizirana figura u drvu koja je prikazana kroz element vatre obrađene u panju drveta javor. Fotografirana je vatra u realnom vremenu odnosno dok gori te fasciniran tim trenutkom doživljaj koji je uhvaćen na fotografiji, oživljen je u praktičnom radu kao skulptura lika u vatri. Odnos vatre i drveta kao takav je jedinstven, označava intimnu poput povezanosti umjetnika i drveta. U ovom praktičnom radu zauzima se mišljenje da ljudska figura ima ulogu živog bića, što bi u prenesenom smislu značilo da figura predstavlja život, a vatra izvor istog. Praktični rad povezan je sa reprezentativnim primjerima iz povijesti umjetnosti.

Ključne riječi: stilizacija, figura, simbol, alegorija

Stylization, figure, symbol, allegory

7. LITERATURA

- Šuvaković, Miško, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Zagreb, Vleesiveton, Ghent, Zagreb, 2005.
- Marijan Jakubin ,Vodič kroz povijest umjetnosti , vremenska lenta ŠKOLSKA KNJIGA d.d., Zagreb 2003.
- JANSONOVA POVIJEST UMJETNOSTI 7 IZDANJE , Davies ,Denny, Hofrichter 2013. Stanek d.o.o.

Internet izvori:

- <https://www.scribd.com/doc/56169347/Marijan-Jakubin-Vodic-Kroz-Povijest-ti-preuzeto> 20.10.
- <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32714> 18.10
- <https://www.dnevno.hr/ekalendar/na-danasnji-dan/otkrivena-prapovijesna-skulptura-willendorfske-venere-1908-944837/> 16.10
- <https://www.oslobodjenje.ba/o2/kultura/prirodnjacki-muzej-u-becu-porucio-facebooku-pustite-veneru-da-bude-naga> 16.10
- <https://www.mirovina.hr/vremeplov/7-8-otkrivena-prapovijesna-skulptura-koja-nam-prikazuje-drugaciji-izgled-idealne-zene-danasnjeg/> 17.10
- <https://www.pinterest.com/pin/255860822558410255/?lp=true> 17.10
- <http://www.interiordesignnewyork.com/product/art-2/sculpture-by-constantin-brancusi/> 20.10
- <https://www.pinterest.com/vanneau1/constantin-brancusi/?lp=true> 20.10

8. POPIS PRILOGA

Slika A- Venera iz Willendorfa, 28000- 22000 g.pr.Kr.

Slika B- Constantin Brancusi, Mademoiselle Pogany, 1913.

Slika C- drvo javora

Slika D- skica na papiru

Slika E- faza 1 izrade skulpture

Slika F- faza 1 izrade skulpture

Slika G- proces izrade skulpture

Slika H- stražnja strana skulpture

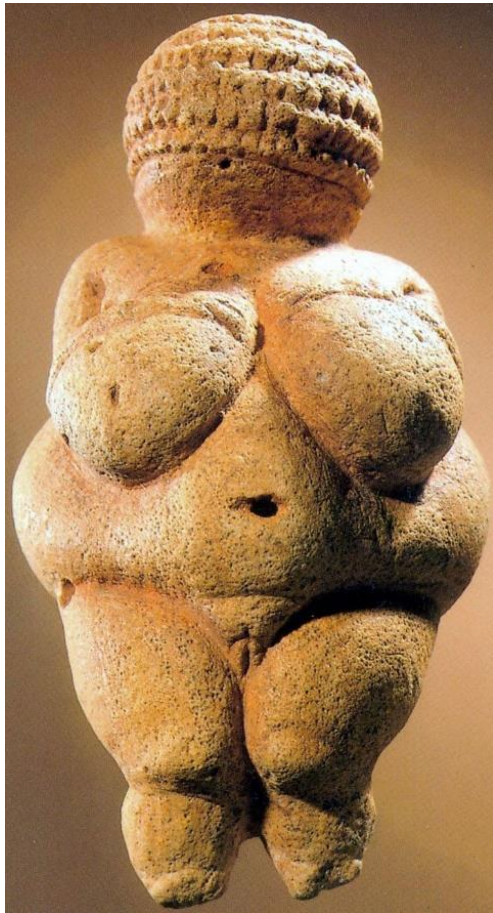
Slika I- prednja strana skulpture

Slika J- prednja strana skulpture

Slika K- bočna strana skulpture

Slika L- detalj skulpture

Slika M- reprodukcija fotografije vatre

Slika A

Slika B

Slika C

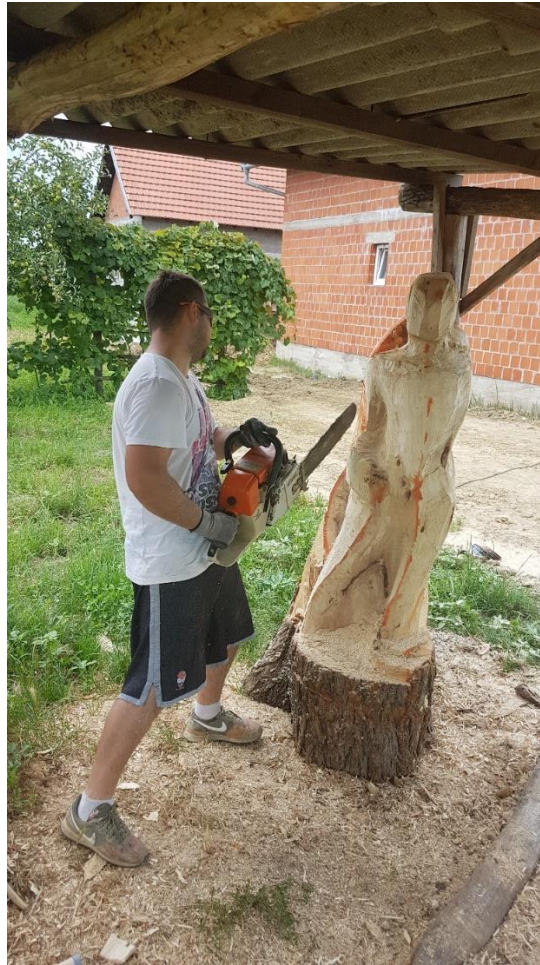
Slika D

Slika E

Slika F

Slika G

Slika H

Slika I

Slika J

Slika K

Slika L

Slika M